

5.2.6 Návrh smernice neuvádza nič o normách monitorovania ani o tom, ako by plnenie požiadaviek malo byť sledované a vyžadované. Vzhľadom na skutočnosť, že zainteresované firmy vykonávajú svoju činnosť v celosvetovom meradle a budú potrebovať, aby bolo prijaté konzistentné posudzovanie požiadaviek, ktorých plnenie sa od nich vyžaduje, výbor sa domnieva, že ide o jasný prípad, kedy by sledovanie a vyžadovanie malo byť radšej riadené na európskej úrovni, než ponechané nesúrodým výkladom a vymáhaníu ich dodržiavania zo strany členských štátov.

5.3 Obsah síry v palivách

5.3.1 Výbor podporuje navrhované potvrdenie roku 2009 ako záväzného termínu na dosiahnutie maximálneho obsahu síry 10 ppm v naftě. Taktiež podporuje navrhované zníženie maxi-

málneho obsahu síry v plynových olejoch určených na použitie v necestných pojazdných strojoch a poľnohospodárskych a lesných traktoroch. Tieto návrhy zosúladiť požiadavky na obsah síry s požiadavkami už prijatými pre cestné vozidlá a pomôžu zabezpečiť ďalšie znižovanie znečistenia emisiami síry a tuhých častíc.

5.3.2 V prípade vnútrozemskej vodnej dopravy navrhuje Komisia dvojstupňové zníženie emisií síry. Výbor navrhuje, že by sa mohla zvážiť možnosť jednostupňovej redukcie priamo na cieľovú hodnotu, aby sa tak zabránilo tomu, že by majitelia lodí museli na svojich plavidlách vykonať dve osobitné úpravy. Rovnako by mohlo byť vhodné uvažovať o úľavách pre vlastníkov historických lodí alebo replík historických lodí, ktoré sa nebudú dať tak ľahko v potrebnej miere prispôbiť.

V Bruseli 24. októbra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vývoj kompenzačného príspevku pre znevýhodnené oblasti po roku 2010“

(2008/C 44/16)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 16. februára 2007 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy: „Vývoj kompenzačného príspevku pre znevýhodnené oblasti po roku 2010“.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 1. októbra 2007. Spravodajcom bol pán KIENLE.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 439. plenárnom zasadnutí 24. a 25. októbra 2007 (schôdza z 24. októbra) prijal 143 hlasmi za, pričom 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor zastáva názor, že oblasti so znevýhodňujúcimi prírodnými podmienkami si vyžadujú a zasluhujú zvláštnu pozornosť tak zo strany verejnosti ako aj z politického hľadiska. To platí bez obmedzenia aj pre „ostatné znevýhodnené oblasti“ (prechodné oblasti), ktorými sa toto stanovisko zaoberá.

1.2 EHSV považuje kompenzačné príspevky, ktoré sú financované spoločne Európskou úniou a členskými štátmi, za nevyhnutný nástroj na zachovanie kultúrnej krajiny a poľnohospodárstva v lokalitách, ktoré sú ekonomicky, ekologicky a tiež sociálne obzvlášť citlivé.

1.3 Účel kompenzačného príspevku tým výrazne prekračuje rámec zachovania tradičných foriem využívania pôdy. Najdôleži-

tejším prístupom k znevýhodneným oblastiam by mala byť aj v budúcnosti kompenzácia ekonomického znevýhodnenia poľnohospodárov.

1.4 S ohľadom na plánované úvahy Európskej komisie o novom definovaní príslušných oblastí EHSV odporúča, aby EÚ stanovila rámcové podmienky a metodické alternatívy pre vymedzenie oblastí. Za voľbu systému vymedzovania a stanovovanie týchto oblastí by aj naďalej mali byť zodpovedné členské štáty a regióny.

1.5 EHSV upozorňuje na to, že je potrebné, aby poskytovanie príspevkov bolo postupne čoraz spoľahlivejšie. Pri prípadných zmenách príslušných oblastí je nutné zabrániť štrukturálnym zlomom.

1.6 EHSV sa nazdáva, že termíny „znevýhodnené oblasti“ alebo „kompenzačný príspevok“ sa verejnosti ťažko vysvetľujú a považuje preto za žiaduce ich nahradiť.

2. Odôvodnenie a kontext stanoviska

2.1 Európska rada vyzvala Európsku komisiu, aby v roku 2008 predložila návrh na prepracované vymedzenie takzvaných „ostatných znevýhodnených oblastí“ (prechodných oblastí), ktoré sa má uplatňovať od roku 2010.

2.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor už 13. septembra 2006 schválil stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému „Perspektívy poľnohospodárstva v osobitne znevýhodnených prírodných oblastiach“⁽¹⁾. Toto stanovisko sa špeciálne vzťahovalo na horské, ostrovné a najvzdialenejšie oblasti, nie však na kategóriu „ostatných znevýhodnených oblastí (prechodných oblastí)“ a „oblastí s osobitným znevýhodnením (malých oblastí)“.

2.3 EHSV preto výslovne uviedol, že sa týmito oblasťami bude zaoberať v jednom zo svojich ďalších stanovísk, teda v tomto predkladanom stanovisku. Toto stanovisko z vlastnej iniciatívy je teda príspevkom do diskusie o možnom novom definovaní znevýhodnených oblastí.

2.4 Nutnosť preskúmať kategorizáciu týchto oblastí vyplýva zo správy Európskeho dvora audítorov (Osobitná správa č. 4/2003). Kritické poznámky sa vzťahovali predovšetkým na tieto body: členské štáty používajú široké spektrum rôznych ukazovateľov pri určovaní znevýhodnených oblastí; neexistuje dostatok spoľahlivých informácií o dosahoch opatrení; neexistuje žiadne jednotné uplatňovanie „správnej poľnohospodárskej praxe“. Hlavné závery Európskeho dvora audítorov sa týkajú vymedzenia „ostatných znevýhodnených oblastí“ a otázok kompenzačného príspevku.

2.5 V novembri 2006 predložilo Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre poľnohospodárstvo hodnotiacu správu, ktorú vypracoval Inštitút pre európsku environmentálnu politiku (Institute for European Environmental Policy – IEEP) o kompenzačnom príspevku v znevýhodnených oblastiach.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Pre Európsky hospodársky a sociálny výbor sú oblasti so znevýhodňujúcimi prírodnými podmienkami podstatnou súčasťou „európskeho modelu poľnohospodárstva“. Oblasť so znevýhodňujúcimi prírodnými podmienkami si vyžadujú zvláštnu pozornosť tak zo strany verejnosti ako aj zo strany politiky, aby sa mohli prijať špecifické opatrenia prispôbené ich skutočným potrebám.

3.2 Ako „znevýhodnené oblasti“ by sa mali označovať tie oblasti, v ktorých je využívanie pôdy na poľnohospodárske účely ohrozené dôvodom nevýhody pri hospodárení spôsobenej

miestnymi podmienkami. Za touto definíciou stojí poznatok, že trvalo udržateľné poľnohospodárske využívanie je dôležitým predpokladom prítlačlivých vidieckych oblastí. Z hľadiska multifunkčnosti sa tým prostredníctvom podnikateľskej činnosti poľnohospodára súčasne vykonávajú verejné služby a udržuje a obhospodaruje sa krajina.

3.3 EHSV upozorňuje na to, že termín „znevýhodnené oblasti“ je ambivalentný, keďže často ide o regióny s obzvlášť bohatou a rozmanitou prírodou a krajinou a zvláštnymi schopnosťami a tradíciami ľudí. Tento potenciál však často nemôže byť hospodársky využitý kvôli obzvlášť zložitým zemepisným a miestnym podmienkam. Aj pre poľnohospodárov existujú v rámci sektora a mimo neho často iba nepostačujúce hospodárske alternatívy.

3.4 Pre EHSV predstavuje kompenzačný príspevok pre znevýhodnené oblasti jedinečný a nevyhnutný nástroj na zachovanie kultúrnej krajiny a poľnohospodárstva v lokalitách, ktoré sú ekonomicky, ekologicky a tiež sociálne obzvlášť citlivé. Cieľom kompenzačného príspevku je využiť veľký potenciál krásnych európskych kultúrnych krajín podporovaním aktívneho, trhovo orientovaného poľnohospodárstva. Účel kompenzačného príspevku tým výrazne prekračuje rámec zachovania tradičných foriem využívania pôdy. Najdôležitejším nástrojom kompenzačného príspevku pre znevýhodnené oblasti by mala byť aj v budúcnosti kompenzácia ekonomického znevýhodnenia poľnohospodárov v oblastiach s obzvlášť ťažkými podmienkami na obhospodarovanie pôdy. Kompenzačné príspevky sú okrem toho od roku 2007 viazané na dodržiavanie predpisov o bezpečnosti potravín a ochrane životného prostredia a dobrých životných podmienok zvierat (Cross Compliance).

3.5 Od roku 1975 bol na základe vymedzenia horských oblastí vyvíjaný rozsiahly európsky systém vymedzovania znevýhodnených oblastí. Dnes existujú tri typy znevýhodnených oblastí: horské oblasti, ostatné znevýhodnené oblasti (prechodné oblasti) a oblasti s osobitným znevýhodnením (malé oblasti). Pri posledných dvoch typoch oblastí existujú medzi členskými štátmi veľké rozdiely a odlišnosti tak pri vymedzovaní oblastí ako aj pri výške poskytovaných platieb. Pomocou značných finančných prostriedkov vyčlenených na kompenzačné príspevky sa práve aj v citlivých vidieckych oblastiach veľkou mierou podarilo zachovať životaschopné poľnohospodárstvo.

3.6 EHSV považuje kompenzačný príspevok pre znevýhodnené oblasti za integrálnu súčasť programu rozvoja vidieka (tzv. Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka – EPFRV, v súlade s nariadením (ES) č. 1698/2005). Skutočnosť, že kompenzačné príspevky pre znevýhodnené oblasti sú financované spoločne Európskou úniou a členskými štátmi, podčiarkuje nutnosť rozumnej kombinácie jednotných predpisov EÚ a flexibility na vnútroštátnej resp. regionálnej úrovni pri vypracovávaní konkrétnych opatrení.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 93.

3.7 EHSV pripomína, že v roku 2005 pracovný dokument Komisie „Metodika nového definovania ostatných znevýhodnených oblastí (prechodných oblastí)“ narazil na mnohých miestach v členských štátoch na značné nepochopenie a odmietnutie. Kľúčovým bodom vtedajších úvah bol pokus o jednotnú ústrednú definíciu znevýhodnených oblastí pomocou kritérií, akými sú podiel lúk a pasienkov a výnosy obilnín, ale bez možnosti zohľadniť regionálne podmienky. Tieto vážne pochybnosti a argumenty proti vtedajšiemu prístupu musia byť zohľadnené v ďalšej diskusii.

3.8 Hodnotiaca správa IEEP z novembra 2006 upozorňuje na to, že podporný nástroj kompenzačného príspevku musí byť vnímaný v spojitosti s režimom jednotnej platby a opatreniami v oblasti životného prostredia v poľnohospodárstve. V správe sa súčasne odporúča viac vyprofilovať úlohu kompenzačného príspevku ako kompenzácie nevýhod pri hospodárení spôsobených miestnymi podmienkami. Výška poskytovaného kompenzačného príspevku by mala byť lepšie prispôbená nevýhodám, ktoré má kompenzovať.

3.9 EHSV upozorňuje na to, že hodnotiaca správa IEEP sa nezmiňuje o hrozbe „nadmernej kompenzácie“, ktorú vyslovil Európsky dvor audítorov. Kompenzačný príspevok síce znižuje značný rozdiel v príjmoch poľnohospodárov v znevýhodnených oblastiach v porovnaní s príjmami v ostatných oblastiach, ale ho nevyrovnáva. Hodnotiaci pracovníci vypočítali, že kompenzačný príspevok tvorí v závislosti od príslušného členského štátu od menej ako 10 do 50 % poľnohospodárskych príjmov.

3.10 EHSV považuje kompenzačný príspevok pre znevýhodnené oblasti za veľmi dôležitý prínos k zachovaniu poľnohospodárskej činnosti v málo výnosných lokalitách, ako aj v riedko osídlených oblastiach. Životaschopnosť podnikov závisí predovšetkým od výnosov z poľnohospodárskej výroby a predaja jej výrobkov na trhu, príjmov z diverzifikácie a od opatrení spoločnej poľnohospodárskej politiky. Na poskytnutie vyhladiok do budúcnosti najmä mladým poľnohospodárskym podnikom v znevýhodnených oblastiach pri prevzatí poľnohospodárskych podnikov je potrebná dlhodobá politická spoľahlivosť kompenzačného príspevku ako nástroja.

3.11 Z hľadiska EHSV by sa systém kompenzačného príspevku pre znevýhodnené oblasti mal vyvíjať oddelene od opatrení v oblasti životného prostredia v poľnohospodárstve s cieľom jasne vyprofilovať toto opatrenie. V strednodobom horizonte je nutné tiež objasniť, ako by sa mali vyvíjať kompenzácie v oblastiach so špecifickými ekologickými obmedzeniami. Obmedzené uplatňovanie týchto opatrení uvedené v hodnotiacej správe IEEP vyplýva podľa názoru EHSV zo skutočnosti, že mnohé členské štáty resp. regióny v týchto oblastiach uprednostňujú poľnohospodársko-environmentálne opatrenia.

Úvahy o novom vymedzení oblastí, ktoré majú nárok na podporu

3.12. Podľa názoru EHSV by sa pri novom vymedzení oblastí oprávnených poberať kompenzačný príspevok pre znevýhodnené oblasti mali zohľadniť tieto aspekty:

3.12.1. Kompenzačný príspevok pre znevýhodnené oblasti by sa aj naďalej mal sústrediť na zachovanie životaschopného poľnohospodárstva prispôbeného miestnym podmienkam aj v oblastiach s ťažkými podmienkami na obhospodarovanie pôdy.

3.12.2. Vzhľadom na doterajšie diskusie by sa plánované preskúmanie malo obmedziť na „ostatné znevýhodnené oblasti (prechodné oblasti)“. Keďže sú najmä horské oblasti objektívne vymedzené, Európska komisia by mala opätovne výslovne spresniť, aký rozsah má mať preskúmanie znevýhodnených oblastí a to aj preto, aby sa zabránilo zneisteniu poľnohospodárov.

3.12.3. Znevýhodnené oblasti by mali byť vymedzené na základe objektívnych a jasných kritérií, avšak v takom rámci, ktorý umožní, aby miestne podmienky v každom členskom štáte boli plne zohľadnené.

3.12.4. Skúsenosti z pokusu o revíziu kompenzačného príspevku z roku 2005 jasne ukazujú, že centrálny prístup k vymedzovaniu znevýhodnených oblastí je nevhodný, predovšetkým preto, lebo neexistuje jednotný európsky systém klasifikácie výnosnosti poľnohospodárskych plôch.

3.12.5. Odporúča sa preto subsidiárny prístup: EÚ by mala stanoviť rámcové podmienky a metodické alternatívy pre vymedzovanie oblastí. Za voľbu systému vymedzovania a stanovovanie týchto oblastí by ako doteraz mali byť zodpovedné členské štáty resp. regióny. Doteraz uskutočňovaná spolupráca medzi Európskou komisiou a členskými štátmi v tejto oblasti by mala pokračovať.

3.12.6. Členské štáty resp. regióny by mali ako kritérium pri vymedzovaní oblastí najprv použiť prírodné a/alebo klimatické znevýhodnenie pri obhospodarovaní pôdy. To môžu za určitých okolností dopĺňať sociálno-ekonomické kritériá, pokiaľ odrážajú sociálne alebo štrukturálne problémy poľnohospodárstva v príslušnom regióne (napr. výrazná migrácia, starnutie obyvateľstva resp. poľnohospodárskych pracovníkov v regióne, obzvlášť ťažký prístup k verejnej infraštruktúre, riedke osídlenie). Okrem toho je potrebné preveriť, nakoľko sú zohľadnené oblasti v okolí letísk, ropných nádrží, skládok odpadu, vojenských objektov a v ochranných pásmach vedení vysokého napätia.

Na druhej strane sociálno-ekonomické kritériá, napr. v regiónoch vytvárajúcich vysokú pridanú hodnotu vďaka cestovnému ruchu, nesmú viesť k tomu, že poľnohospodárske plochy s nevýhodami pri hospodárení budú vyradené zo zaradenia medzi znevýhodnené oblasti.

3.12.7. Aj v znevýhodnených oblastiach – a najmä v nich – je podpora a kvalifikácia ľudského kapitálu kľúčovou otázkou lokality. Členské štáty by preto mali pri vytváraní politiky podpory dbať na to, aby opatrenia v oblasti vzdelávania a poradenstva dopĺňali podporné opatrenia viazané na územia tak, aby boli prínosom pre vidiecke oblasti.

3.12.8. Od Európskej komisie, členských štátov a regiónov sa požaduje, aby lepšie než doteraz preukazovali prínos kompenzačného príspevku pre znevýhodnené oblasti k dosiahnutiu cieľa, to znamená k zachovaniu aktívneho poľnohospodárstva v príťažlivej krajine. Takéto monitorovanie doteraz chýbalo a malo by sa zriadiť.

3.12.9. Európska komisia by mala ďalej preskúmať, do akej miery môže zmena klímy vplývať na znevýhodnené oblasti.

Úvahy o poskytovaní kompenzačného príspevku pre znevýhodnené oblasti

3.13. Európska komisia dosiaľ nedala jednoznačne najavo, či pri preskúmaní kompenzačného príspevku okrem vymedzenia znevýhodnených oblastí plánuje aj ďalšie zmeny týkajúce sa poskytovania kompenzačného príspevku pre znevýhodnené oblasti.

V prípade, že to má Európska komisia v úmysle, musia sa podľa názoru EHSV vziať do úvahy nasledujúce aspekty:

3.13.1. Poskytovanie kompenzačného príspevku formou platby na plochu je v zásade vhodné, v odôvodnených prípadoch by však malo byť možné prijať pravidlá pre chov zvierat, pokiaľ je tento chov pre daný región typickou činnosťou na zachovanie obhospodarovania pôdy (napr. chov hovädzieho dobytku a oviec v oblastiach s pastvinami).

3.13.2. Aj pri poskytovaní kompenzačného príspevku je nutné snažiť sa o rozumnú kombináciu európskeho rámca a vnútroštátnych resp. regionálnych pravidiel, aby bolo možné dostatočne zohľadniť miestne podmienky.

3.13.3. Aj keď je možné na základe výsledkov účtovníctva poľnohospodárskych podnikov vyvrátiť všeobecné obvinenie z

„nadmernej kompenzácie“, vnútorná diferenciácia pri poskytovaní kompenzačného príspevku je zjavne nutná. Keď suma kompenzačného príspevku vyplácaná na hektár prekročí určitú minimálnu čiastku, členské štáty resp. regióny by mali výšku kompenzačného príspevku odstupňovať podľa miery znevýhodnenia.

3.13.4. Z hľadiska trvalej udržateľnosti poľnohospodárskych podnikov je potrebné, aby poskytovanie príspevkov bolo postupne čoraz spoľahlivejšie. V niektorých členských štátoch platby z roka na rok výrazne kolísu v závislosti od situácie vnútroštátneho rozpočtu.

3.14. EHSV upozorňuje na to, že prípadné zmeny týkajúce sa oprávnených oblastí sú spojené so značným rizikom pre poľnohospodársku štruktúru a zachovanie kultúrnej krajiny. Pre oblasti, ktoré by boli prípadne vyradené z poskytovania podpory, by sa malo vypracovať hodnotenie rizík a dosahu. Pre poľnohospodárov bude vo všeobecnosti veľmi ťažké vyrovnať stratu kompenzačného príspevku prostredníctvom iných opatrení, napríklad zintenzívnením výroby. Preto by okrem dostatočných prechodných období mali byť stanovené aj doložky pre prípad tvrdosti zákona, aby sa zabránilo štrukturálnym zlomom v poľnohospodárskych podnikoch.

3.15. EHSV poukazuje na to, že pojem „znevýhodnené oblasti“ sa verejnosti ťažko vysvetľuje. „Znevýhodnené oblasti“ môžu predstavovať mimoriadne cenné a pekné kultúrne krajiny, ktorých zvláštnosťou je, že sa z poľnohospodárskeho hľadiska obzvlášť ťažko obhospodarujú. Ľudia v znevýhodnených oblastiach sú často obzvlášť hrdí na históriu, tradície a prírodné krásy „svojho“ regiónu, z čoho vyplýva aj veľký potenciál regionálneho rozvoja. Bohužiaľ výraz „kompenzačný príspevok pre znevýhodnené oblasti“ nemôže prispieť k tomu, aby sa ľudia identifikovali so „svojím“ regiónom. Bolo by potrebné zvážiť, či by sa výraz „znevýhodnené oblasti“ nemohol nahradiť iným, ktorý by tento potenciál a zvláštnosti lepšie odzrkadľoval. Mohlo by to prispieť k tomu, že kompenzačné príspevky pre znevýhodnené oblasti budú viac akceptované.

V Bruseli 24. októbra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS